

[Tove Lindbo Larsen]

sker det kun i et samarbejde med dem, der ved, hvordan hverdagen fungerer.

Jeg er glad for, at der er flertal i Folketinget for, at dette kan gennemføres, og jeg tror, vi kan vende den moralske støtte til praktisk handling.

Jeg håber meget på, at man hurtigt vil gå videre i udvalget og diskutere det og se nærmere på økonomien osv., for der er ikke nogen grund til at trække denne sag længere ud. Det har vi allerede gjort, idet vi i 1987 besluttede, at nu skulle dette være en realitet. Det er 4 år siden. Jeg synes, det er beskæmmende.

Selv om man skal endevende mange problemer, så forventer jeg en hurtig udvalgsbehandling, så dette forslag kan vedtages i dette forår. Det vil lægge en brik til livskvalitet for mange mennesker i Danmark.

Hermed sluttede forhandlingen.

### *Afstemning*

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

**Fjerde næstformand** (Kirsten Jacobsen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Trafikudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

**Meddelelser fra formanden:**

**Fjerde næstformand** (Kirsten Jacobsen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af Folketinget Klaus Hækkerup (S), Jytte Hilden (S), Torben Lund (S), Lykke-toft (S), Nyrup Rasmussen (S) og Stavad (S) har meddelt mig, at de til finansministeren ønsker at stille følgende:

*Forespørgsel.*

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om amternes og kommunernes økonomiske situation, herunder mulighederne for at sikre et forsvarligt kommunalt serviceniveau og for at modvirke den stigende arbejdsløshed i samfundet?«

(Forespørgsel nr. F 19).

Landbrugsministeren har meddelt mig, at han ønsker i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 4, at give Folketinget en skriftlig

*Redegørelse om handlingsplan for en bæredygtig udvikling i landbruget.*

(Redegørelse nr. R 5).

Eksemplarer vil blive omdelt, og redegørelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Redegørelsen vil komme til forhandling onsdag den 17. april 1991.

Skatteministeren har meddelt mig, at han ønsker i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 4, at give Folketinget en skriftlig

*Redegørelse om afbureaukratiseringen inden for told- og skattevæsenet – marts 1991.*

(Redegørelse nr. R 6).

Eksemplarer vil blive omdelt, og redegørelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

**Skriftlige redegørelser:**

*Handlingsplan af 9/4 1991 for en bæredygtig udvikling i landbruget.*

(Redegørelse nr. R 5).

**Landbrugsministeren** (Tørnæs):

### *Baggrund*

Med vandmiljøplanen iværksattes i 1987 en omfattende indsats med det formål at nedbringe udledningerne af kvælstof, fosfor og organisk stof fra industri, landbrug og kommunale rensningsanlæg til et miljømæssigt acceptabelt niveau. Dette skulle ske ved at reducere udledningerne af kvælstof med 50 pct. og af fosfor med 80 pct.

I en statusredegørelse i maj 1990 konstateredes det, at den iværksatte og planlagte udbygning af de kommunale rensningsanlæg og af de særskilte industrirensningsanlæg ville sikre en forbedring af spildevandsrensningen, som er i overensstemmelse med vandmiljøplanens målsætning. Men samtidig blev det fastslået, at på trods af, at landbruget indtil da havde opfyldt de bindende krav i vandmiljøplanen, var der ikke holdepunkter for at antage, at vandmiljøplanens mål om en halvering af kvælstofudvaskningen ville kunne nås i 1992 eller senere med de iværksatte initiativer.

**[Landbrugsministeren]**

Frem for at fremsætte forslag om yderligere konkrete initiativer fandt regeringen behov for at gennemanalysere landbrugets miljøproblemer i sammenhæng med landbrugets strukturudvikling og økonomi m.v. og på denne baggrund at fremlægge en handlingsplan for en bæredygtig udvikling i landbruget. Handlingsplanen skal sikre et bæredygtigt dansk landbrug, der fungerer, omstilles og udvikles i balance med naturen, og som samtidig er konkurrencedygtigt og økonomisk uafhængigt inden for rammerne af EF's landbrugspolitik.

I en anden statusredegørelse for det hidtidige forløb af handlingsplanen for nedsættelse af forbruget af bekæmpelsesmidler i landbruget blev det i foråret 1990 fastslået, at planens mål ikke var nået. Regeringen tilkendegav derfor, at den ville gennemanalysere, hvilke yderligere initiativer der ville være mest hensigtsmæssige for at opnå det nødvendige fald i bekæmpelsesmiddelforbruget, og i handlingsplanen for en bæredygtig udvikling i landbruget fremlægge forslag til yderligere tiltag på dette område.

*Konsensuskonferencen*

På baggrund af vandmiljøplanen blev der igangsat et omfattende forsknings- og overvågningsprogram. Resultatet heraf forelå i efteråret 1990. For at få en samlet vurdering af den foreliggende viden afholdt regeringen i februar 1991 en konsensuskonference om kvælstof, fosfor og organisk stof i jord- og vandmiljøet. Formålet med konferencen var at fortolke og sammenfatte den nyeste viden på dette område for herved at skabe et miljømæssigt fundament for regeringens handlingsplan.

I hovedkonklusionen fra konferencen blev det fastslået:

»Der er fortsat store problemer med vandkvaliteten i grundvandet, vandløbene, søerne, fjordene og havet.

Fuld gennemførelse af vandmiljøplanens krav og andre vedtagne foranstaltninger forventes i væsentlig grad at forbedre vandkvaliteten. Der er ikke belæg for generel ændring af de vedtagne krav; men der er et omfattende og påtrængende behov for lokalt differentierede skærpselser af kravene i oplande til nitratbelastede vandforsyninger og i oplande til sårbare vandløb, søer og fjorde.

Vandmiljøplanens krav og andre foranstaltninger har i de senere år ført til væsentlige for-

bedringer i vandkvaliteten i mange vandløb og visse søer; men der er fortsat et stort behov for gennemførelse af vandmiljøplanen og andre vedtagne foranstaltninger.

Der er ikke konstateret forbedringer i vandkvaliteten i havet; men det forventes, at 50 pct. reduktion af kvælstoftilførslen og 80 pct. af fosfortilførselen fra Danmark vil bidrage til forbedring af havmiljøet, især i de kystnære områder. Væsentlig forbedring i det åbne hav opnås kun i det omfang, bidrag fra andre lande og fra atmosfæren reduceres tilsvarende. Usikkerhederne er for store til at kunne motivere skærpselse eller lempelse af kravet.«

På denne baggrund fremlægger regeringen sin handlingsplan for en bæredygtig udvikling i landbruget. Landbrugsministeriet fremlægger samtidig hermed en analyse af landbrugets forhold, som har dannet grundlag for udarbejdelsen af regeringens handlingsplan.

*Forudsætninger for handlingsplanen*

Regeringen lægger vægt på at bevare et bæredygtigt dansk landbrug, som producerer sunde fødevarer af høj kvalitet til forbrug og eksport. Det er regeringens målsætning, at dansk landbrug skal kunne klare sig uden offentlig støtte, og at effektive landbrug inden for rammerne af EF's landbrugspolitik skal kunne give indtjenings- og arbejdsvilkår, som kan måle sig med andre erhvervs og samtidig give mulighed for konsolidering af den enkelte bedrift. Regeringen lægger vægt på, at produktionen sker under etisk og miljømæssigt forsvarlige forhold.

I en situation, hvor den teknologiske udvikling gør landbrugsproduktionen mere og mere intensiv, samtidig med at der med mellemrum opstår problemer med overskudsproduktion, er det nærliggende at knytte løsningen af overskudsproblemerne sammen med den stigende miljøbevidsthed i Fællesskabets medlemslande: »Når den intensive produktion både skaber markedsuligevægt og belaster produktionsmiljøet og omgivelserne, hvorfor kan vi så ikke løse begge problemer ved en mindre intensiv produktion?«, vil mange formentlig spørge.

Landbrugserhvervet består af mange forholdsvis små bedrifter, som hver for sig træffer beslutning om produktionsomfang og -sammensætning, investeringer, produktionsmetoder etc. Over tiden er der en tendens til, at de

**[Landbrugsministeren]**

priser, landmanden kan få for sine produkter, stiger langsommere end priserne på de omkostningselementer, som indgår i produktionen.

Eftersom den enkelte landmand ingen indflydelse har på udviklingen i dette »bytteforhold«, er der til stadighed et incitament til at tage nye produktionsmetoder i brug, udnytte stordriftsfordele etc. Fra perioden 1973-74 til 1987-88 faldt landbrugets bytteforhold med 2,22 pct. om året i gennemsnit. I samme periode er landbrugets samlede produktivitet, dvs. forholdet mellem produktionen og indsatsen af produktionsfaktorer, vokset med 2,24 pct. om året. Produktivitetsudviklingen har kun lige opvejet forringelsen i bytteforholdet.

Når landmanden oplever et faldende bytteforhold, er det indlysende, at der er snævre grænser for, hvor længe han kan vente med at tage nye produktionsmetoder i brug, som er til rådighed for andre landmænd, eller hvor frit han kan vælge en mindre intensiv produktionsform uden at gå fallit. Forudsætningen for, at han kan overleve, er, at han på den ene eller anden måde imødegår det faldende bytteforhold ved at effektivisere produktionen. Kun hvis den mindre intensive produktionsform i sig selv giver grundlag for højere priser end på produkter fra konventionelt drevne brug, er denne produktionsform et realistisk alternativ. Eksempel herpå er økologiske produkter. Men de hidtidige erfaringer viser, at markedet for økologiske produkter er begrænset.

Samme betragtninger fører til, at der også er snævre grænser for, hvilke begrænsninger danske landmænd kan pålægges med hensyn til produktionsmetoder og anvendelse af produktionsfaktorer, som er til rådighed for landmænd i andre EF-lande, uden at der sker en konkurrenceevneforringelse her i landet.

Spørgsmålet er så, om den fælles landbrugspolitik i EF generelt kunne baseres på mindre intensive produktionsmetoder end i de tredje-lande, EF konkurrerer med. En sådan politik ville forudsætte en stigende beskyttelse af det fælles indre marked og stadig større eksportsubsidier for at afsætte EF-producerede landbrugsvarer til lande uden for EF. En sådan politik ville kræve, at forbrugerpriserne steg hurtigere, end de ellers ville, eller at den direkte støtte stiger. Denne politik ville næppe kunne opretholdes over en længere periode på grund af de økonomiske omkostninger.

Endelig kunne man rejse spørgsmålet, om der i de internationale handelsforhandlinger i GATT kunne opnås en verdensomfattende enighed om at afstå fra særlig intensive produktionsmetoder, som i almindelighed anses for skadelige for miljøet eller uetiske. Der er eksempler på sådanne konkrete beslutninger, f.eks. forbudet mod anvendelse af DDT i 50'erne. Men med de meget forskellige udgangspunkter og forudsætninger, holdninger etc., som findes i verdens fødevarereproducerende lande, er det vanskeligt at forestille sig sådanne beslutninger med mere end marginal effekt på produktionsintensiteten. Det skyldes ikke mindst, at fødevarerforsyningen alt andet lige ville blive dyrere.

Konklusionen af dette er, at der er ganske snævre rammer for mulighederne for at opretholde en landbrugsproduktion, som over længere tid ikke har adgang til at udnytte de produktionsteknologier, andre landes landbrugere har til rådighed.

*Regeringen vil i EF og i andre internationale forsamlinger arbejde for fælles regler for anvendelse af miljøskånsomme og etisk forsvarlige produktionsmetoder i landbruget*

Landbruget har stor samfundsmæssig betydning – både økonomisk og kulturelt. Bidraget til landets samlede produktion fra det primære landbrug samt forarbejdnings- og forsyningssektoren udgør omkring 9 pct. Den samlede beskæftigelse svarer til ca. 175.000 fuldtidsbeskæftigede. Bidraget til betalingsbalancen udgjorde i 1990 48 mia. kr. Levnedsmiddelområdet er blandt Danmarks potentielle vækstområder.

Danske landmænd dyrker ca. 2/3 af landets samlede areal. Selv om antallet af selvstændige landbrugsbedrifter falder, er landbruget fortsat i mange egne af landet det dominerende erhverv, hvis udvikling og vilkår sætter sit præg på resten af lokalsamfundet.

Det er regeringens mål, at landbruget fortsat skal udvikle sig som en betydningsfuld bestanddel af det danske samfund. De rammer, der sættes for landbrugets virke, må derfor på den ene side sikre en bæredygtig udvikling i forhold til naturen og resten af samfundet og på den anden side muliggøre en fortsat dynamisk erhvervsudvikling. Det er vigtigt, at landbruget ikke pålægges særbyrder.

[Landbrugsministeren]

Iværksættelse af selvstændige danske miljøforanstaltninger må derfor også ske under hensyntagen til landbrugets internationale konkurrenceevne. Det betyder, at de midler, som bør bringes i anvendelse over for danske landmænd med henblik på at reducere miljøpåvirkningen, på den ene side bør udvælges således, at landbrugets konkurrenceevne forringes mindst muligt, og på den anden, at de iværksatte foranstaltninger målrettes så præcist som muligt mod de identificerede problemer.

*Den fælles landbrugspolitik i EF*

Dansk landbrug er i dag i en paradoksal situation. I en international sammenligning er dansk landbrug vel udrustet: grundlæggende gode dyrkningsforhold, moderne produktionsapparat, en veluddannet arbejdsstyrke og et rådgivningssystem, som tåler sammenligning med de bedste i verden. Sektorforskningen er moderniseret, og der kan i almindelighed konstateres stor politisk velvilje til at opretholde og udbygge det offentliges servicefunktioner over for erhvervet. Forarbejdnings- og afsætningsledet har i de senere år undergået en rationaliserings- og fusioneringsproces, som til stadighed har effektiviseret produktionsprocessen og frembragt nye produkter af høj kvalitet.

På trods af denne positive konstatering, som naturligvis kan nuanceres, men ikke desto mindre giver et retvisende billede, står dansk landbrug efter alt at dømme over for meget svære udfordringer i de kommende år. Det svage punkt i dansk landbrug er den høje gældsprocent og dermed rentebelastning. Dette betyder, at dansk landbrug er sårbart over for ændringer i indtjeningen.

Den fælles landbrugspolitik i EF, som i knap 20 år har sikret dansk landbrug et højt og relativt stabilt prisniveau på de europæiske og oversøiske markeder, er under stærkt pres for en omkalfatring, som over en periode markant vil sænke de priser, landbruget i dag modtager for sine produkter. Fællesmarkedet har i forhold til omverdenen opretholdt et højt prisniveau, som ved hjælp af ydre toldmure kombineret med lageropkøb og eksporttilskud har sikret Fællesskabets landmænd indkomster, der har været højere, end de ellers ville have kunnet opnå.

Fællesmarkedets landbrug er ramt af den ubalance, som ofte præger landbrugssektoren i

de udviklede lande. Forbruget af basale fødevarer stiger langsommere end landbrugsproduktionen. I et system, hvor producentpriserne fastsættes politisk, er det ikke overraskende, at der kan opstå en uligevægt mellem produktion og efterspørgsel. Symptomerne i Fællesskabet har været overskudslagre og voksende udgifter til eksportstøtte. Grænserne for denne politiks funktionsdygtighed sættes af befolkningernes villighed til at betale omkostningerne. Der er næppe tvivl om, at grænserne har været videre, end de ville have været, hvis ikke landbrugspolitikken havde været Fællesskabsfinansieret og finansieret over forbrugerpriserne. Det sidste skjuler de faktiske omkostninger.

Den politiske begrundelse for dette forhold har bl.a. været, at landbrugspolitikken i mange år var kernen i den fælles forpligtende politik, hvorom andre politikområder skulle udvikle sig. Fællesskabets politiske og økonomiske samarbejde på andre områder end landbruget er nu under hastig udvikling, og der er i dag mindre behov for landbrugspolitikken som det politiske bindemiddel, der holder Fællesskabet sammen.

I takt med denne udvikling må det forventes, at den politiske beredvillighed til at betale overpriser for landbrugsvarer vil være faldende.

Hertil kommer, at EF's handelspartnere, herunder især USA, i de internationale handelsforhandlinger i GATT presser stærkt på for at få EF til at reducere landbrugsstøtten.

Faldende producentpriser i EF vil naturligvis først ramme de mindre effektive brug. Der vil ofte være tale om befolkningsgrupper, som i forvejen er sårbare på grund af mangel på andre beskæftigelsesmuligheder. Vi ser derfor i stigende grad tendenser til kvotering af produktion samt direkte indkomststøtte på områder, hvor prisfald får lov at slå igennem. Der lægges i EF mere vægt på strukturpolitikken og direkte indkomststøtte til producenter på mindre brug og i dårligt stillede områder. Disse foranstaltninger er især til gavn for de sydeuropæiske lande.

Den langsigtede effekt af denne udvikling vil for danske landmænd under alle omstændigheder være faldende direkte og indirekte landbrugsstøtte.

## [Landbrugsministeren]

*To scenarier for udvikling af dansk landbrug*

Dansk landbrug er ikke underkastet en samlet central planlægning. Udviklingen i landbruget er resultatet af beslutninger truffet af de knap 80.000 heltids- og deltidslandmænd i Danmark.

En handlingsplan bliver derfor ikke en samlet plan for, hvorledes regeringen finder at landbruget skal udvikles, og en tilhørende oprensning af de midler, som skal sikre denne udvikling. Der er snarere tale om et forsøg på at skønne over landbrugets udvikling og på denne baggrund opstille en række midler, som skal fremme en ønsket eller hæmme en uønsket udvikling. Med henblik på at afdække væsentlige udviklingstræk i landbruget er det valgt at betragte udviklingen over en 15-års-periode og samtidig underopdele forløbet i en 5- og 10-årig delperiode for herved at kombinere ønsket om

at afdække langsigtede træk med behovet for politisk relevante tidshorisonter.

Det har ikke meget mening at søge at opstille en enkel prognose for udviklingen de næste 15 år. Hertil er forudsætningerne alt for usikre. Som led i arbejdet med handlingsplanen er det valgt at opstille 2 forløb (scenarier). I det ene forløb forudsættes det, at landbrugsstøtten i EF halveres i perioden frem til år 2004. I det andet forløb er det forudsat, at landbrugsstøtten forsvinder helt i 15-års-perioden. I beregningerne er hele landbrugsstøtten konverteret til pristøtte. I de to forløb falder f.eks. kornprisen med henholdsvis 33 pct. og 50 pct. Forløbene er opstillet for at illustrere, hvorledes det vil gå under disse forudsætninger. Den faktiske udvikling vil formentlig ligge et sted mellem disse yderpunkter.

Centrale størrelser i de to alternative forløb er vist i tabel 1.

*Tabel 1. To scenarier for udvikling af dansk landbrug*

	1989	1995		2004	
		I	II	I	II
Antal bedrifter, 1.000 .....	79	67	60	53	41
Landbrugsareal, mio. ha .....	2.750	2.600	2.585	2.500	2.310
Antal slagtesvin, mio. ....	15,5	17,1	17,3	19,5	19,5
Antal malkekøer, 1.000 .....	758	654	662	552	575

Anm.: I forudsætter halvering af landbrugsstøtten frem til år 2004; II forudsætter afskaffelse af landbrugsstøtte frem til år 2004.

Kilde: Modelberegninger foretaget på Sektion for Økonomi på KVL.

Antallet af selvstændige landbrugsbedrifter ventes fortsat at falde. Op imod halvdelen af bedrifterne ventes at ophøre som selvstændige bedriftsenheder. Antallet af heltidsbedrifter vil ligge i størrelsesordenen 15.000-20.000. Det samlede dyrkede landbrugsareal vil blive reduceret med mellem 250.000 og 450.000 ha i løbet af 15 år. Heraf går 60.000-70.000 ha til byudvikling og veje, mens resten tages ud af omdriften på grund af manglende rentabilitet, dvs. bliver marginaljorder som følge af faldende kornpriser og tilskud til udtagning af landbrugsjord. Da kornprisen forventes at falde mere end pri-

sen på svinekød, bliver det rentabelt at udvide svineproduktionen, som ventes at vokse med knap 2 mio. svin frem til 1995 og derefter yderligere godt 2 mio. svin i løbet af det følgende ti-år.

Da mælkeydelsen forventes fortsat at stige med 2 pct. om året, vil antallet af malkekøer falde som følge af kvoteordningen, som forudsættes opretholdt i forløb I. I forløb II falder priserne så meget, at kvoteordningen kan ophæves. Antallet af malkekøer falder en smule mindre i forløb II.

[Landbrugsministeren]

Tabel 2. Udvikling i dækningsbidrag<sup>1)</sup> i landbrugets hovedproduktionsgrene

Indeks	1987 <sup>2)</sup>	1992	1995	2004
<b>Forløb I</b>				
Kvægbrug . . . . .	100	106	107	104
Svineavlsbedrifter . . . . .	100	108	114	120
Planteavlsbedrifter . . . . .	100	87	83	73
<b>Forløb II</b>				
Kvægbrug . . . . .	100	102	104	95
Svineavlsbedrifter . . . . .	100	107	114	113
Planteavlsbedrifter . . . . .	100	84	80	62

<sup>1)</sup> Gennemsnit pr. bedrift.<sup>2)</sup> Gennemsnit af 1986/87–1988/89.

Kilde: Modelberegninger foretaget på Sektion for Økonomi på KVL.

Dækningsbidraget eller det beløb, den pågældende produktion kaster af sig til dækning af betalte renter, afskrivninger, landmandens arbejdsindsats samt forrentning af den investerede kapital, varierer stærkt mellem de enkelte bedriftstyper. I forløb I fastholdes den forbedring af indtjeningen på kvægbrugsbedrifter, som er konstateret i de senere år. Det hænger sammen med opretholdelse af mælkekvoteringen. Dækningsbidraget i svineavlsbedrifter forbedres set i forhold til det relativt lave indtjeningsniveau i udgangssituationen. Derimod forringes dækningsbidraget stærkt på planteavlsbedrifter.

Den relative position mellem bedriftstyperne er uændret i forløb II. Dækningsbidraget i svineavlsbedrifter forbedres, mens indtjeningen på kvægbrugsbedrifter falder på grund af mælkekvoterings bortfald samtidig med bortfald af prisstøtten. Planteproduktionen bliver stærkt ramt. Det beregnede dækningsbidrag reduceres med 40 pct.

De anførte forløb må ikke tages med stor nøjagtighed, men skal alene illustrere en tendens. Det slår imidlertid stærkt igennem, at planteproduktionen rammes hårdt af prisstøtteaftrapningen. I modelberegningerne over udviklingen i bedriftsstrukturen er beregningsmæssigt forudsat, at der sker en 30 pct.s reduktion i planteavlsbedriftenes kapacitets- og kapitalomkostninger. Det er i det væsentligste udtryk for, at de pågældende ejendommers gæld nedskrives, og at kapacitetsudnyttelsen af maskiner forbedres.

#### *Overvejelser vedrørende reduktion i kvælstofudvaskningen*

I vandmiljøplanen er behovet for en reduktion af kvælstofudvaskningen opgjort til 127.000 t, såfremt der skal ske en halvering af udvaskningen. Det kan anslås, at de iværksatte foranstaltninger foreløbig har reduceret udvaskningen med ca. 50.000 t. Der mangler således ca. 77.000 t for at opnå en halvering af udvaskningen.

På denne baggrund foreslår regeringen, at der iværksættes en række foranstaltninger, som er gennemgået i det følgende. Den beregnede virkning af disse initiativer på kvælstofudvaskningen og handelsgødningsforbruget er vist i bilag 1.

#### *Bedre udnyttelse af husdyrgødningen*

Med henblik på en bedre udnyttelse af husdyrgødningen vil regeringen gennemføre en række ændringer i adgangen til at udbringe husdyrgødning:

- flydende husdyrgødning må ikke udbringes fra høst til 1. marts med undtagelse af husdyrgødning udbragt til vinterraps og græs i september,
- flydende husdyrgødning skal enten udlægges i voksende afgrøder eller umiddelbart nedbringes i jorden,
- fast husdyrgødning skal nedpløjes umiddelbart efter udbringningen,
- fast husdyrgødning må ikke udbringes om efteråret før 20. oktober på arealer uden efterfølgende grøn mark.

Disse foranstaltninger iværksættes med virkning senest 1. januar 1995.

[Landbrugsministeren]

*Opbevaringskapacitet*

En forudsætning for, at landmændene kan efterleve disse krav, er, at de har den nødvendige opbevaringskapacitet og udbringningsudstyr.

Efter de gældende regler skal husdyrbrug med 31 dyreenheder og derover fra 1. januar 1993 have opbevaringskapacitet til 9 måneders husdyrgødning, medmindre der er opnået dispensation. Dispensation gives til brug med 120 dyreenheder og derunder, dog således, at svinebrug skal have mindst 7 måneders kapacitet og kvægbrug mindst 6 måneders kapacitet.

Med krav om forårsudbringning af flydende husdyrgødning skal alle husdyrbedrifter have mindst 9 måneders kapacitet til opbevaring af husdyrgødning. Kvægbedrifter, hvor dyrene går ude i sommerhalvåret, kan klare sig med mindst 7 måneders kapacitet. Kravet om forårsudbringning vil således medføre et krav om merinvestering til landmænd, som allerede har fået dispensation fra 9-måneders-kravet og bygget i overensstemmelse hermed. Denne investering kan anslås til 1,4-1,6 mia. kr. For brug med mindre end 30 dyreenheder kan investeringen anslås til 0,4 mia. kr. Den samlede investering udgør 1,8-2,0 mia. kr.

De krav til opbevaringskapacitet, som er afledt af de skærpede krav til udbringning, skal være bragt i orden inden udgangen af 1994.

Regeringen vil i konsekvens heraf foreslå de eksisterende støtteordninger for investeringer i opbevaringsanlæg for husdyrgødning forlænget. Støtte til disse investeringer udgør 30 til 45 pct. af investeringen. Statens merudgifter til støtte til etablering af opbevaringskapacitet udgør ca. 800 mio. kr. i alt, fordelt over en længere årrække. Heraf refunderer EF 100 mio. kr.

Af miljømæssige og kontrolmæssige grunde bør al flydende husdyrgødning på længere sigt udelukkende udbringes om foråret. Regeringen vil ikke på nuværende tidspunkt, hvor mange landmænd har investeret i 9 måneders opbevaringskapacitet, stille dette krav. Ved nyinvesteringer bør der imidlertid tages højde herfor, således at den flydende husdyrgødning på længere sigt udelukkende udbringes om foråret. Det vil formentlig kunne være tilfældet omkring årtusindskiftet.

Regeringen vil intensivere arbejdet med udvikling af rentable fælles biogasanlæg, bl.a. med henblik på at skabe alternative opbevaringsmuligheder for flydende husdyrgødning.

Svineproducenterne vil opleve incitamentter til en udvidelse af produktionen. Regeringen vil fremsætte forslag om en overgrænse for størrelsen af svinebedrifter. Det sker dels for at begrænse risikoen ved smittespredning og dels for at modvirke koncentration af husdyr.

*Udbringningsudstyr*

Skal den maksimale gødningseffekt af husdyrgødningen opnås, må der tilvejebringes udbringningsudstyr, som både reducerer ammoniakfordampningen og samtidig kan dosere tilførslen i overensstemmelse med afgrødernes behov. Sådant udstyr eksisterer på markedet i dag, men der skønnes fortsat mulighed for forbedringer.

Med henblik på at give tid til at gennemføre de nødvendige investeringer samt at undgå efterspørgselspres på priserne er det regeringens hensigt at iværksætte de skærpede udbringningsregler pr. 1. januar 1995.

Det er vanskeligt at opgøre investeringsomfanget. Af kapacitetsgrunde taler meget for, at en stor del af udbringningen vil blive udført som maskinstationsarbejde. Ved nuværende maskinstationstakster kan det skønsmæssigt anslås, at meromkostningerne ved de skærpede udbringningskrav vil udgøre 175 mio. kr., mens sparede gødningsomkostninger udgør 130 mio. kr.

Der iværksættes kontrol med, at husdyrgødningen udnyttes tilfredsstillende, jf. nedenfor.

*Reduktion i forbruget af handelsgødning*

Der er stor variation fra mark til mark og også inden for den enkelte mark med hensyn til behov for kvælstoftilførsel. Variationen skyldes forskelle i afgrødens behov, forskelle i jordtype, geografisk placering, dyrkningshistorie m.v.

I henhold til vandmiljøplanen skal landmændene hvert år udarbejde en gødningsplan, hvori de enkelte markers og afgrødernes behov for gødningstilførsel opgøres.

Gødningsplanen er et nødvendigt driftsøkonomisk og miljømæssigt instrument, som danner grundlag for korrekt tilførsel af plantæningsstoffer.

Stikprøvekontrol viser, at ikke alle landmænd udarbejder en gødningsplan i overensstemmelse med reglerne herom.

## [Landbrugsministeren]

Med henblik på at reducere handelsgødningstildelingen vil regeringen iværksætte kontrol med udarbejdelse af gødningsplaner. Kontrollen skal ikke blot påse, at gødningsplanen udarbejdes, men også efterfølgende kontrollere, at planen er fulgt.

Gødskning skal foretages i overensstemmelse med normer, der baseres på aktuelle forhold for pågældende egn på grundlag af kvadratnetmålinger. Indkøb af handelsgødning samt disponering af eventuel husdyrgødning skal dokumenteres at være i overensstemmelse med det beregnede behov. Det skal godtgøres, at der opnås en tilfredsstillende udnyttelse af husdyrgødningen. På ejendomme med husdyrgødning skal gødningsplanen bygge på målinger af husdyrgødningens indhold af næringsstoffer.

Der iværksættes stikprøvekontrol, som udføres af Plantedirektoratet.

Med henblik på at understøtte gødningsplanlægningen vil Statens Planteavlfsforsøg og Statens Jordbrugstekniske Forsøg intensivere forskningen i

- forbedret anvendelse af jord- og planteanalyser og edb-baserede modeller som grundlag for vurdering af den enkelte marks behov,
- bedst mulig udbringningsteknik - i fremtiden formentlig varieret tildeling inden for samme mark,
- optimering af tidspunkt for gødningstildeling til de enkelte afgrøder - herunder eventuel delt gødskning.

Det er vanskeligt at vurdere, hvor hurtigt og i hvilket omfang de foreslåede initiativer vil slå igennem i praktisk landbrug.

En reduktion i gødningsforbruget på skønsmæssigt 5-10 pct. antages at kunne ske uden en nedgang i dækningsbidraget. Disse initiativer bør iværksættes gradvis fra 1992.

#### *Beskyttelse af grundvand i særligt følsomme områder*

I et område på ca. 500.000 ha beliggende i Nordjyllands, Viborg og Århus Amtskommuner er der konstateret for høje nitratkoncentrationer i grundvandet, dvs. koncentrationer, som overskrider grænseværdien på 50 mg nitrat pr. liter.

På konsensuskonferencen blev det anbefalet, at der på 10 pct. af dette areal - svarende til 50.000 ha - sættes ind med foranstaltninger, som begrænser nitratkoncentrationen i vandet, der forlader rodzonen, til 50 mg nitrat pr. liter.

Regeringen vil følge denne anbefaling og i samarbejde med de lokale vandmyndigheder identificere de pågældende arealer nærmere, herunder mere præcist opgøre omfanget med henblik på, at disse arealer udpeges som miljøfølsomme områder efter de særlige EF-bestemmelser herom. Landmændene i de pågældende områder vil herefter få tilbudt kompensation af staten for nedsættelse af gødskningen, svarende til den påkrævede reduktion i udvaskningen fra rodzonen.

Kompensationen skal fastsættes svarende til indtægtstabet ved reduceret udbytte.

Satsen pr. ha er i handlingsplanen beregningsmæssigt sat til 900 kr. eller 45 mio. kr. om året for 50.000 ha. EF refunderer 25 pct. af statens udgift.

Af hensyn til grundvandsressourcerne bør denne indsats påbegyndes i 1992. Da deltagelse i ordningen er frivillig, vil regeringen vurdere behovet for yderligere indsats, såfremt ordningen ikke får et tilfredsstillende omfang i forhold til nødvendigheden af at beskytte grundvandet.

#### *Denitrifikation i engarealer*

Det blev på konsensuskonferencen påpeget, at de ferske vådområder især i sommerperioderne udgør et væsentligt »filter« for kvælstofbelastningen af vore fjorde. Fjordene udgør igen et meget væsentligt filter for kvælstofbelastningen til de åbne kystnære farvande. Genetablering af sådanne vådområder, der i dag er drænede, antages at øge filtervirkningen og dermed reducere kvælstofbelastningen af vore fjorde og indre farvande. Det understreges imidlertid, at disse forhold endnu ikke er tilstrækkeligt belyst.

Regeringen vil iværksætte en undersøgelse af mulighederne for at øge denitrifikationen i engarealer. Pilotprojekt søges iværksat i 1992.

Regeringen lægger ligeledes vægt på at bevare den denitrifikation i engarealer, der i øjeblikket finder sted.

Forslaget til naturbeskyttelseslov indeholder en bestemmelse om, at tilstanden af ferske enge og overdrev på over 2.500 m<sup>2</sup> ikke må ændres.

Sådanne naturtyper er ikke beskyttet i den gældende naturfredningslov.

Forslaget til lov om vandløb indeholder bl.a. en bestemmelse, der særligt understreger de natur- og miljøbeskyttende hensyn ved lovens anvendelse på vandløb og søer, der er uberørte eller kun svagt kulturpåvirkede.



[Landbrugsministeren]

Allerede efter den gældende naturforvaltningslov, som foreslås indarbejdet i den kommende naturbeskyttelseslov, er der afsat midler til konkret at gennemføre projekter, hvorved f.eks. engarealer kan genoprettes.

*Fald i landbrugsareal*

Udtagning af landbrugsarealer til brak uden for omdriften eller skovplantning medfører et mindre gødskningsbehov og en reduktion i kvælstofudvaskningen. Samme virkning har inddragelse af landbrugsarealer til byudvikling og vejanlæg.

I perioden 1965 til 1989 faldt det samlede landbrugsareal med i gennemsnit 9.000 ha om året. Heraf vedrører 6.000 ha byudvikling og veje.

Jord, der tages ud af omdriften, fordi det ikke kan betale sig at dyrke den, kaldes marginaljord.

Omfanget af marginaljord afhænger af udbyttepriser og priser på produktionsfaktorer, dyrkningsteknik og bonitet samt i disse år EF's udtagningsordning. Tidspunktet for udtagning er i det konkrete tilfælde ofte afhængigt af behovet for reinvesteringer.

Som led i EF's bestræbelser for at reducere kornproduktionen er der iværksat en obligatorisk ordning for medlemslandene, hvorefter der udbetales kompensation for jord, der tages ud af dyrkning. I princippet kompenseres indtægtstab ved udtagningen. I Danmark er kompensationsskalaen indrettet således, at det er relativt mere fordelagtigt at udtage lette jorder af driften. Den danske skala går fra 1.000 kr. pr. ha til 3.850 kr. pr. ha for braklægning uden for omdriften. Der er overvejelser i gang i EF-Kommissionen og Ministerrådet med henblik på at øge omfanget af udtagningen.

I samme retning trækker de faldende priser på vegetabiliske produkter. En halvering af prisstøtten over de næste 15 år vil indebære et årligt realprisfald på korn på 2,6 pct. om året, mens en fjernelse af støtten over samme periode vil indebære et realprisfald på 4,2 pct. om året.

Efter alt at dømme vil vi i de kommende år opleve, at landbrugsjord i stigende omfang marginaliseres. Landbrugsministeriet skønner på grundlag af modelberegninger, at det med en udtagningspræmie på 1.500 kr. pr. ha pr. år ikke er urealistisk at regne med, at 300.000 ha

landbrugsjord udtages af drift frem til årtusindskiftet, svarende til ca. 35.000 ha om året. Den samlede udgift til 300.000 ha omfattet af udtagningsordningen udgør 450 mio. kr. årligt fra 1999. EF betaler heraf 60 pct.

Marginaliseringen af landbrugsjord vil på mange måder være problematisk både samfundsøkonomisk og befolkningsmæssigt i de egne af landet, hvor udtagningen er koncentreret, og det må nærmere overvejes, hvorledes virkningerne kan afbødes.

Regeringen betragter ikke marginaliseringen som et middel i miljøpolitikken. På den anden side vil udtagning af landbrugsarealer reducere gødskningsniveauet og dermed kvælstofudvaskningen. Udtagningen må især forventes at ske på de lette jorder, hvor risikoen for nitratpåvirkning af grundvandsdepoterne er størst.

Regeringen vil i EF arbejde for at øge det miljømæssige aspekt i udtagningsordningen.

*Strukturudviklingen i landbruget i øvrigt*

En modelmæssig fremskrivning foretaget på Statens Jordbrugsøkonomiske Institut på basis af de senere års tendenser i landbruget og den forventede støttereduktion viser, at udviklingen i sig selv vil indeholde tendenser til reduktion af kvælstofudvaskningen.

Med opretholdelse af mælkekvoteordningen og en fortsat stigning i mælkeydelsen pr. ko vil den samlede kvægbestand falde. Nedgangen i mængden af husdyrgødning vil falde, selv om der forudses et stigende antal slagtesvin.

Hertil kommer en fortsat ændring i afgrødesammensætningen hen imod mere vintersæd og vinterraps på bekostning af vårsæd. Grovfoderarealerne falder som følge af nedgangen i kvægbestanden. Disse tendenser vil føre til en reduktion i kvælstofudvaskningen. På grund af usikkerheden medregnes alene den beregnede effekt af strukturudviklingen, ekskl. marginaliseringen, frem til 1995.

*Sammenfatning vedrørende kvælstof*

Udvaskningen af kvælstof fra landbruget er allerede reduceret med ca. 50.000 t N. Det skønnes, at de foreslåede initiativer sammen med den forventede strukturudvikling vil føre til en yderligere reduktion på 40.000-50.000 t N i 1996. Reduktionen vil øges i de følgende år. Efter alt at dømme vil der omkring årtusinds-

## [Landbrugsministeren]

kiftet være sket en halvering af kvælstofudvaskningen fra landbruget, hvorefter vandmiljøplanens målsætning vil være opfyldt.

### *Bekæmpelsesmidler*

Anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler i jordbrugets planteproduktion er nødvendig for gennemførelse af en lønsom produktion. Der er imidlertid betydelige muligheder for at justere anvendelsen af de kemiske midler. I stedet for en ensidig anvendelse af pesticider er der i de senere år sket en udvikling i retning af at bruge de kemiske midler som en del af den samlede plantebeskyttelsesindsats, kombineret med anvendelse af resistente sorter, dyrkningstekniske indgreb, udvikling af ikkekemiske bekæmpelsesmetoder samt ikke mindst udvikling af behovsbaserede kriterier for anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler.

Denne udvikling er sket ud fra økonomiske og miljømæssige hensyn og har været understøttet af den handlingsplan for pesticider, som regeringen formulerede i 1986.

I handlingsplanen er det fastlagt, at pesticidforbruget skal nedsættes med 25 pct. i 1990 i forhold til forbruget i 1981-85. Yderligere skal forbruget nedsættes med 25 pct. inden 1997.

Denne reduktion skal ske ved en reduktion i anvendelse af mængden af aktivt stof og ved en reduktion af behandlingshyppigheden.

Målt i forbrug af aktivt stof er handlingsplanens mål for reduktionen nået i 1990, hvorimod dette ikke gælder for behandlingshyppigheden.

Målet med regeringens handlingsplan er at reducere miljøbelastningen over for flora og fauna samt den forureningsrisiko, som anvendelse af pesticider indebærer.

Dette betyder, at der ikke alene ønskes en reduktion i brugen af pesticider, men sideløbende sker en skærpelse af kravene til de kemiske midlers miljøpåvirkning. Dette har medført, at der allerede nu er sket en reduktion i markedsføringen af midler med høj akut toksicitet og udvaskningsrisiko. Hertil kommer, at samtlige ældre bekæmpelsesmidler skal revurderes efter skærpede toksikologiske og økotoksikologiske kriterier.

Denne proces vil medføre, at de midler, som herefter kan anvendes, er langt mindre miljøbelastende end det tidligere sortiment af midler, som blev anvendt i jordbruget.

Nyere bekæmpelsesmidler er således karakteriseret ved en generelt lavere toksicitet og forureningsrisiko og ved at være virksomme i lavere mængder.

Disse egenskaber kommer ikke til udtryk i målet for behandlingshyppighed, og regeringen finder derfor, at målsætningen om en halvering af behandlingshyppigheden bør udgå af handlingsplanen, i erkendelse af, at denne målsætning næppe lader sig realisere. Regeringen finder imidlertid, at der fortsat gennem rådgivning og forskning skal arbejdes for en nedsættelse af behandlingshyppigheden.

Udviklingen i jordbrugets praksis med udvikling af såkaldte integrerede plantebeskyttelses- og planteproduktionssystemer rummer betydelige muligheder for en fortsat reduktion af pesticidforbruget i dansk jordbrug, og det fastsatte mål med en yderligere reduktion i den anvendte mængde pesticider på 25 pct. kan nås inden 1997.

Regeringen vil sikre den fornødne forskningsindsats som grundlag for at udbygge og udvikle integrerede planteproduktionssystemer. Udvikling af sådanne produktionssystemer kan også bidrage til, at jordbruget kan efterleve de krav, som er indeholdt i den danske vandmiljøplan.

Den forventede marginalisering af betydelige landbrugsområder i de kommende år vil yderligere bidrage til at bevare den danske naturs mangfoldighed.

For at støtte jordbrugere i en reduktion af pesticidforbruget bør rådgivning og vejledning styrkes, og der bør stilles krav til dem, der anvender pesticider, om en særlig uddannelse samt om, at der skal foretages stikprøvevist eftersyn af sprøjtemateriel, og den enkelte landmand skal føre journal over anvendte pesticider.

Lægges hertil virkningen af, at der i de kommende år i stigende grad må forventes arealer udtaget af dyrkning, og at flere arealer vil blive omfattet af miljøsikringslandbrugsdrift under ordningen med miljøfølsomme områder, er det regeringens opfattelse, at disse initiativer tilsammen vil have en væsentlig positiv effekt på flora og fauna i Danmark.

Regeringen finder, at der ved udgangen af 1996, hvor handlingsplanen udløber, bør foretages en status over virkningen på flora og fauna af de initiativer, som har til formål at ned-

## [Landbrugsministeren]

bringe pesticidforbruget. På den baggrund bør der foretages en vurdering af behovet for en yderligere indsats.

*Afslutning*

EF's fælles landbrugspolitik er under forandring. Den samlede landbrugsstøtte til danske landmænd vil falde i de kommende år. Denne udvikling kan i realiteten kun afbødes med en fortsat effektivisering og strukturudvikling i dansk landbrug. Det er en proces, det offentlige kan understøtte gennem forskning, veterinærkontrol og sygdomsbekæmpelse på højt fagligt niveau, uddannelse og videnformidling samt fastlæggelse af stabile og forudselige rammevilkår.

Den historiske erfaring i dansk landbrug taler for fastholdelse af høj produktkvalitet. Intet i den forventede udvikling taler imod en fortsættelse af denne linie. Tværtimod synes kvali-

tetsbegrebet i disse år at få nye dimensioner. Landbrugets miljøpåvirkning og produktionssystemer er under kritisk lup, og en fremsynet indsats over for disse problemer vil ikke blot gavne det ydre og indre miljø, men kan tillige blive et særkende for dansk landbrugsproduktion på linie med høj råvarekvalitet.

Landbrugets omstilling vil skulle ske under snævre økonomiske rammer, som ikke levner mulighed for en tiltrængt konsolidering. De miljøkrav, som regeringen nu foreslår pålagt landbruget, er derfor udformet på en måde, som tager hensyn til landbrugets økonomiske situation. Lige så vigtigt er det imidlertid, at der hermed sættes punktum i en årrække for diskussionen om nye miljøkrav til landbruget. Med opfyldelsen af disse krav, som vil strække sig over resten af dette årti, vil dansk landbrug efter regeringens opfattelse være sporet ind på en bæredygtig udvikling.

*Bilag 1. Reduktion af kvælstofudvaskningen og handelsgødningsforbruget i år 2000*

	Reduktion i udvaskning til omgivelser 1000 t N		Reduktion i handels- gødnings- forbrug 1000 t N
1. Bedre udnyttelse af husdyrgødning . . . . .	20-40	1)	20-40
– forårsudbringning af flydende husdyrgødning			
– udbringning af fast husdyrgødning efter 20. oktober			
2. Reduktion i forbrug af handelsgødning . . . . .	8-15		25-45
– jord- og plante-			
analyser			
– udbringningsteknik			
– optimering af udbringningstidspunkt			
– kontrol med gødnings- og sædskifteplaner samt miljø-			
regnskab			
3. Beskyttelse af grundvand i særligt følsomme områder, ca. 50.000 ha . . . . .	1-2		2-4
– nedsættelse af gødskning			
4. Denitrifikation i engarealer . . . . .	?		?
5. Fald i landbrugsareal, 340.000 ha . . . . .	17-20		45
– udtagning af landbrugsjord			
– skovrejsning			
– byudvikling m.v.			
6. Strukturudvikling i landbrug i øvrigt . . . . .	15		÷ 22
– færre dyreenheder			
– ændret afgrødesammensætning			
I alt, afrundet . . . . .	60-90		65-110

1) Udvasningsreduktionen er angivet under forudsætning af, at flydende husdyrgødning udbringes om foråret. Tillades udbringning til raps og græs i september, nedsættes skønnet med 3.000-7.000 t N. Af den

**[Landbrugsministeren]**

samlede reduktion vedrører 5.000–15.000 t N ammoniakfordampning. Statens Planteavlsvforsøg skønner, at udvaskningsreduktionen under de anførte forudsætninger i handlingsplanen i 1996 ikke vil være under 12.000 t.

*Bilag 2. Udgifter i forbindelse med handlingsplanen, 1999*

Mio. kr., 1991-priser	Samlet udgift	Finansiering		
		Landmand	Staten	EF
1. Forårsudbringning af husdyrgødning				
– opbevaringskapacitet, investering omregnet til årlige driftsudgifter . . . . .	250–275 <sup>1)</sup>	160–175	80–85	10–15
– udbringningsmateriel, maskinstationstakst . . . . .	175	175	–	–
– sparet handelsgødning . . . . .	÷ 130	÷ 130	–	–
2. Reduktion i forbrug af handelsgødning				
– kontrol med gødningsplaner . . . . .	10	–	10	–
3. Beskyttelse af grundvand				
– indkomstab . . . . .	45	45	–	–
– kompensation . . . . .	–	÷ 45	35	10
4. Denitrifikation i engarealer				
– projekter . . . . .	?	–	?	–
5. Fald i landbrugsareal				
– indkomstab . . . . .	450	450	–	–
– kompensation . . . . .	–	÷ 450	180	270
– adm. og kontrol . . . . .	5	–	5	–
6. Bekæmpelsesmidler				
– obligatorisk sprøjteuddannelse . . . . .	3,6	2,5	1,1	–
– regelmæssig kontrol af udstyr <sup>2)</sup> . . . . .	0	0	0	0
– forskning . . . . .	–	–	–	–
I alt, afrundet . . . . .	810–835	210–220	310–315	290–295

<sup>1)</sup> Investering 0–30 DE 0,4 mia. kr., 31–120 DE 1,4–1,6 mia. kr. Der er forudsat afskrivning over 15 år samt 7 pct. realrente.

<sup>2)</sup> Varetages af kontrollen med gødnings- og sædskifteplaner.

*Bilag 3. Landmandens udgifter i forbindelse med handlingsplanen 1992–1995*

Mio. kr., 1991-priser	1992	1993	1994	1995
Forårsudbringning				
– opbevaringskapacitet, investeringer omregnet til årlige driftsudgifter . . . . .	60	115	170	170
– udbringningsmateriel, maskinstationstakster . . . . .	–	–	–	175
– sparet handelsgødning . . . . .				÷ 130
Beskyttelse af grundvand				
– indkomstab . . . . .	15	30	45	45
– kompensation . . . . .	÷ 15	÷ 30	÷ 45	÷ 45
Denitrifikation i engarealer				
Fald i landbrugsareal				
– indkomstab . . . . .	55	105	160	210
– kompensation . . . . .	÷ 55	÷ 105	÷ 160	÷ 210
Bekæmpelsesmidler				
– obligatorisk sprøjteuddannelse . . . . .	4,4	4,4	4,4	4,4
– regelmæssig kontrol af sprøjtemateriel <sup>1)</sup> . . . . .	0	0	0	0

**[Landbrugsministeren]**

Total, afrundet	85	120	175	220
-----------------	----	-----	-----	-----

<sup>1)</sup> Udgiften for landmanden til f.eks. udskiftning af dyser antages at blive modsvaret af mindre udgifter til bekæmpelsesmidler.

**Bilag 4. Statens udgifter i forbindelse med handlingsplanen**

Mio. kr., 1991-priser	1992	1993	1994	1995
Forårsudbringning				
– opbevaringskapacitet 0–120 DE <sup>1)</sup>	60	80	105	70
Beskyttelse af grundvand				
– kompensation til landmand	15	25	35	35
Fald i landbrugsareal	20	40	65	85
– administration og kontrol	3	3	3	4
Reduktion i forbrug af handelsgødning				
– kontrol	10	10	10	10
– forskning	5	5	5	5
Denitrifikation i engarealer				
– pilotprojekt	0,5	0,5		
– projekter	–	–	?	?
Bekæmpelsesmidler				
– forskning	5	5	5	5
– sprøjtekurser	10	10	10	10
– regelmæssig kontrol af materiel <sup>2)</sup>	–	–	–	–
I alt, afrundet	125	180	240	225

<sup>1)</sup> Inkl. støtte efter straksafskrivningsordningen.

<sup>2)</sup> Varetages af kontrollen med gødnings- og sædskifteplaner.

**Bilag 5. EF's udgifter i forbindelse med handlingsplanen**

Mio. kr., 1991-priser	1992	1993	1994	1995
Forårsudbringning af husdyrgødning				
– opbevaringskapacitet 0–120 DE	–	4	8	12
Beskyttelse af grundvand				
– kompensation til landmand	–	5	10	10
Fald i landbrugsareal				
– kompensation til landmand	35	65	95	125
I alt, afrundet	35	75	115	150

**Bilag 6. Bevillinger, regelændringer m.v. i forbindelse med handlingsplanen for bæredygtig landbrugsudvikling**

- |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>1. Forårsudbringning</p> <p>– opbevaringskapacitet</p> <p>Bekendtgørelse 568 af 22. september 1988 om husdyrgødning og ensilage m.v.</p> <p>Lov om støtte til miljøforbedrende investeringer i mindre landbrug m.v.</p> <p>Lov om skattemæssige afskrivninger m.v.</p> <p>2. Reduktion i forbrug af handelsgødning</p> | <p>Bekendtgørelse nr. 469 af 3. august 1988 om sædskifte- og gødningsplaner samt grønne marker i jordbruget</p> <p>Forslag til finanslov for 1992</p> <p>3. Beskyttelse af grundvand</p> <p>Bekendtgørelse nr. 564 af 21. august 1989 om tilskud til jordbrugsdrift i miljøfølsomme områder</p> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**[Landbrugsministeren]**

- Forslag til finanslov for 1992
4. Denitrifikation i engarealer  
Forslag til finanslov for 1992
  5. Fald i landbrugsareal  
Forslag til finanslov for 1992  
Bekendtgørelse nr. 693 af 18. oktober 1990 om tilskud til udtagning af jord af produktionen
  6. Bekæmpelsesmidler  
Bekendtgørelse nr. ? [vedr. obligatorisk sprøjteuddannelse og regelmæssig kontrol af udstyr]  
Forslag til finanslov for 1992
  7. Eventuelt  
Fastsættelse af overgrænse for størrelsen af husdyrbedrifter kan ske med hjemmel i landbrugslovens § 7.

*Redegørelse af 9. april 1991 om afbureaukratiseringen inden for told- og skattevæsenet - marts 1991.*

(Redegørelse nr. R 6).

**Skatteministeren (Fogh Rasmussen):***1. Indledning*

Som et led i KVR-regeringens aftale om finansloven for 1990 med Kristeligt Folkeparti og Fremskridtspartiet aftaltes det, at jeg en gang om året over for Folketinget redegør for forløbet af regeringens afbureaukratiseringsplan på skatte- og afgiftsområdet.

Redegørelsen indeholder således en status over, hvorledes det går med udmøntningen af den aftale, som regeringen indgik med kommunerne den 23. maj 1989 om den fremtidige skatteadministration. Der gøres derfor status over de hidtil gennemførte afbureaukratiserings- og regelforenklingsinitiativer samt en status over de realiserede personalebesparelser i den statslige og kommunale sektor som følge af disse initiativer.

Endvidere indeholder redegørelsen en fremadrettet del, idet jeg også redegør for aktuelle og forestående initiativer på afbureaukratiseringsområdet samt kommende regelforenklingsprojekter.

Af redegørelsen fremgår bl.a.:

– Pr. 1. januar 1991 er personaleforbruget i den samlede statslige og kommunale skatte- og afgiftsforvaltning nedbragt med 2.300 årsværk ud af den reduktion på 5.000 årsværk, som skal være realiseret inden udgangen af 1993.

– Den statslige enhedsorganisation er nu en realitet. 1. marts 1989 blev Told- og Afgiftsdepartementet og Skattedepartementet lagt sammen til ét departement. 1. januar 1990 blev Statsskattedirektoratet, Direktoratet for Toldvæsenet og Skatte- og Afgiftsstyrelsen lagt sammen til én enhed, Told- og Skattestyrelsen. 1. maj 1990 blev 25 amtsskatteinspektorer og 30 distriktstoldkamre sammenlagt til 31 nye told- og skatteregioner.

– Anke- og klagesystemet er kraftigt forenklet.

– Sagsbehandlingen i Told- og Skattestyrelsen er decentraliseret. I midten af 1991 vil der være udlagt opgaver til told- og skatteregionerne svarende til ca. 300 årsværk.

– Fra 1. maj 1990 er arbejdsgiverkontrollen og opkrævningen af A-skatte- og selskabsskatterestancer overgået fra kommunerne til staten.

– Der er med virkning fra 1990 gennemført adskillige forenklinger på skatteområdet, bl.a. ophævelse af forbrugsrenteafgiften, indførelse af enklere anpartsregler, forenkling af lejeværdiregler, dispensationsregler, regler om eftergivelse og henstand og godkendelsesproceduren vedrørende sociale fonde samt forenklinger af diverse lønmodtagerfradrag.

– Med virkning fra 1991 er der gennemført andre forenklinger, bl.a. forenkling af udbyttebeskatningen, forenkling af afskrivningsreglerne, ophævelse af fradragret for udgifter til formueadministration, ophævelse af selskabers adgang til at henlægge til investeringsfonde samt nedsættelse af 5-års-fristen for bl.a. revisionsmæssige ændringer af skatteansættelsen til en 3-års-frist.

– 60 bekendtgørelser og 350 cirkulærer er ophævet.

– Halvdelen af de oprindelig 2.393 interne og eksterne blanketter er afskaffet.

*2. Kommuneaftalen af 23. maj 1989*

Den danske skatte- og afgiftsadministration har været relativt dyr i international sammenhæng, hvilket bl.a. fremgår af en undersøgelse, Administrations- og Personaledepartementet foretog i 1988 forud for regeringens fremlæggelse af afbureaukratiseringsplanen. Undersøgelsen viste, at der i Danmark var ansat 28 personer i skatte- og afgiftsadministrationen for hver 10.000 indbyggere. Til sammenligning var der i Holland ansat 22 personer og i Sverige 18 personer for hver 10.000 indbyggere.

**[Skatteministeren]**

Regeringen anså det derfor som en naturlig opgave at søge at effektivisere og rationalisere den danske skatte- og afgiftsadministration.

De overordnede målsætninger for regeringens afbureaukratiseringsplan på skatteområdet fra december 1988 var bl.a. at

- rationalisere skatteadministrationen,
- sikre en ensartet ligning af borgere og virksomheder over hele landet,
- øge effektiviteten i ligningsarbejdet,
- forenkles klagesystemet og forkorte sagsbehandlingstiderne og dermed forbedre retssikkerheden.

En mulighed for at nå disse mål var at etablere en statslig enhedsforvaltning for hele skatte- og afgiftsadministrationen samt at overføre ligningen fra kommunerne til de nye regionale enheder. Hertil kom forslag om en forenkling af klagesystemet, så der kun var én klageinstans ud over Landsskatteretten, nemlig ligningskommissionerne.

Som et alternativ til denne statsliggørelse af skatteadministrationen blev der i afbureaukratiseringsplanen peget på muligheden for at bevare visse ligningsopgaver i kommunerne. Det forudsattes herved, at der ved forhandlinger med kommunerne kunne opnås de samme resourcebesparelser som ved den statslige enhedsmodel.

Forhandlingerne med kommunerne resulterede i kommuneaftalen af 23. maj 1989 om den fremtidige struktur på skatteområdet. Aftalen bevarer den todelte statslige/kommunale skatteadministration, hvor ligning og ansættelse foretages af den kommunale skatteforvaltning efter overordnede retningslinjer fastlagt af Ligningsrådet og med tilsyn fra told- og skatteregionerne. Endvidere indeholder aftalen forslag til forenklinger i klagesystemet, hvorved amtsligningsrådene, skatterådene og de statslige vurderingsråd og skyldråd foreslås nedlagt.

I forbindelse med aftalen blev det fastslået, at der skulle spares 5.000 årsværk i perioden 1990-1993, fordelt med 1.000 årsværk i staten og 2.000 årsværk i kommunerne ved strukturændringer samt 2.000 årsværk i staten og kommunerne ved regelforenkling.

### 3. Afbureaukratisering

#### 3.1 Gennemførte initiativer i 1989-90.

Den statslige enhedsorganisation er nu en kendsgerning. Told og skat er blevet sammen-

lagt både centralt og regionalt. Allerede 1. marts 1989 blev Told- og Afgiftsdepartementet sammenlagt med Skattedepartementet, og 1. januar 1990 etableredes Told- og Skattestyrelsen ved en sammenlægning af Statsskattedirektoratet, Direktoratet for Toldvæsenet og Skatte- og Afgiftsstyrelsen.

Den 1. maj 1990 trådte den nye regionale struktur med 31 told- og skatteregioner i kraft. Fra denne dag blev regionerne etableret i forhold til borgere, virksomheder og kommuner. Gennemførelsen af den praktiske etablering er sket i en overgangsperiode fra 1. maj til 1. oktober 1990, hvor edb-systemerne er tilpasset den nye regionale struktur. Regionerne er herefter funktionsdygtige på alle områder ud fra den nye struktur. Den nye struktur på skatte- og afgiftsområdet betyder en væsentlig decentralisering af opgavevaretagelsen.

Den nye skattestyrelseslov, som Folketinget vedtog i december 1989, udmønter de fleste af kommuneaftalens afbureaukratiseringselementer. Der er således pr. 1. maj 1990 sket en række væsentlige strukturelle og materielle ændringer i skattesystemet. Ifølge den nye skattestyrelseslov er skatteankenævnene 1. instans ved påklage af skatteansættelser af indkomst og formue og Landsskatteretten 2. og sidste administrative klageinstans. Amtsligningsrådene er nedlagt fra 1. april 1990, og skatterådene er nedlagt fra 1. oktober 1990. Derudover er systemet med vurderingsmænd ved ejendomsvurderingerne afskaffet fra 1. april 1990.

Folketinget vedtog i begyndelsen af februar 1990 klageafkortningsloven (lov nr. 59 af 7. februar 1990). Loven bestemmer dels, at skatteministeren kan bemyndige de statslige eller kommunale skattemyndigheder til at træffe afgørelser på en række nærmere bestemte sagsområder, dels, at ministeren kan fastsætte regler om adgangen til at klage over afgørelserne.

I forlængelse af denne lov er der i bekendtgørelsen af 18. september 1990 om henlæggelse af visse beføjelser til de kommunale skattemyndigheder, told- og skatteregionerne, Told- og Skattestyrelsen m.fl. samlet de regler, der fastlægger kompetencefordelingen.

Desuden er der gennemført et toinstansprincip, det vil sige, at der kun kan klages over en administrativ afgørelse til én højere administrativ myndighed.

Endelig er Toldankenævnet nedlagt fra januar 1990.

**[Skatteministeren]**

Som et led i decentraliseringen og klageafkortningsloven samt bekendtgørelsen blev der fra efteråret 1990 påbegyndt en omfattende opgaveudlægning fra Told- og Skattestyrelsen til told- og skatteregionerne.

Udlægningen omfatter en lang række 1. instans- og klagesager på skatteområdet, forespørgsler om konkrete spørgsmål, bødesager samt forberedelse af klagesager på told- og afgiftsområdet.

Alt i alt vil der ved opgaveudlægningens afslutning i midten af 1991 være udlagt opgaver svarende til ca. 300 årsværk.

Dette er sket dels ved at udlægge opgaver til alle regioner, dels ved at udlægge opgaver/landsdækkende funktioner til én eller få regioner.

Formålet med denne opgaveudlægning har været at skabe selv bærende told- og skatteregioner, som er i stand til at klare stort set alle afgifts-, told- og skattespørgsmål i forhold til områdets virksomheder og borgere, og som også kan skabe et godt samarbejde med de pågældende kommunale skatteforvaltninger.

Fra 1. maj 1990 er arbejdsgiverkontrollen og opkrævningen af A-skatte- og selskabsskatterestancer overgået fra kommunerne til staten.

### 3.2 Status over opnåede personalebesparelser.

I kommuneaftalen indgår en besparelse på i alt 3.000 årsværk, som skal udmøntes ved *strukturændringer* i staten og kommunerne.

Besparelserne er fordelt med 1.000 årsværk i staten og 2.000 årsværk i kommunerne. Dertil kommer besparelser på i alt 2.000 årsværk i staten og kommunerne som følge af regelforenkling. De samlede besparelser skal udmøntes i perioden 1990-93.

Udgangspunktet for besparelserne er det antal årsværk, der i 1988 var ansat i henholdsvis told- og skattevæsenet samt i de kommunale skatteforvaltninger.

I de kommunale skatteforvaltninger var der på dette tidspunkt ansat 7.500 årsværk, mens der i told- og skattevæsenet var ansat 7.100 årsværk (ekskl. departementet).

I de kommunale skatteforvaltninger var der pr. 1. januar 1991 ansat 6.200 årsværk ekskl. funktionerne folkeregister og ejendomsbeskatning. Dette giver en besparelse på 1.300 årsværk i forhold til udgangspunktet for de kommunale besparelser.

I told- og skattevæsenet (ekskl. departementet) var der pr. 1. januar 1991 ansat 6.100 årsværk. Dette giver en besparelse på 1.000 årsværk i forhold til udgangspunktet for de statslige besparelser.

Kommunerne har således på nuværende tidspunkt haft en faktisk nedgang i personaleforbruget på 1.300 årsværk som følge af strukturændringer og regelforenklinger, hvoraf hovedparten af nedgangen skyldes strukturændringer. Kommunerne har dermed udmøntet 1.300 årsværk af det samlede besparelseskra­v på 2.000 årsværk som følge af strukturændringer og på 2.000 årsværk, der skal udmøntes ved regelforenklinger i staten og kommunerne. Den 1. juni 1990 indgik Skatteministeriet, Kommunernes Landsforening og Københavns og Frederiksberg Kommuner en aftale om bloktilskudsreduktion svarende til 125 årsværk som følge af gennemførte regelforenklingsinitiativer i 1989, jf. afsnit 4.2.

På det statslige område indgik regeringen den 4. april 1990 en personalepolitisk aftale med Fremskridtspartiet og Kristeligt Folkeparti. Aftalen indebærer, at personalestyrken i Skatteministeriet skal nedbringes med 1.450 årsværk i perioden 1990-1993, dog således, at der samtidig tilføres 70 årsværk til FEOGA-kontrollen.

Af de 1.450 årsværk hidrører 1.000 årsværk fra besparelser som følge af strukturændringer, mens de 450 årsværk er beregnet som statens forholdsmæssige andel af det samlede besparelseskra­v på 2.000 årsværk som følge af regelforenkling, jf. afsnit 4.3.1 nedenfor. Hertil kommer en besparelse på 25 årsværk i departementet som følge af rationaliseringer ved at sammenlægge Skattedepartementet og Told- og Afgiftsdepartementet. Efter rationaliseringerne skal der være ansat 180 årsværk i Skatteministeriets departement.

Told- og skattevæsenet har således allerede på nuværende tidspunkt haft en nedgang i personaleforbruget på 1.000 årsværk som følge af strukturændringer og regelforenklinger. Told- og Skattestyrelsen har dermed udmøntet 1.000 årsværk af det samlede besparelseskra­v på 1.000 årsværk som følge af strukturændringer og på 2.000 årsværk, der skal udmøntes ved regelforenklinger i staten og kommunerne. Ligeledes har departementet udmøntet hovedparten af sin andel af afbureaukratiseringsbesparelserne.



[Skatteministeren]

### 3.3. Aktuelle og forestående afbureaukratiseringsinitiativer.

Som det er fremgået, er den fusions- og rationaliseringsproces, som er planlagt på told- og skatteområdet, stort set gennemført.

Regeringen vil i de kommende år fortsætte arbejdet med at bringe ressourceforbruget i den danske skatte- og afgiftsforvaltning ned med de nævnte tal.

Det er endvidere nødvendigt, at der sker en intern rationalisering af arbejdsgange m.v., således at der opnås en maksimal gevinst ved fusionen og samtidig sker en harmonisering af de forskellige procedurer, arbejdsgange m.v., der er nedarvet fra told og skat.

Med henblik på at gennemføre en sådan intern rationalisering er der igangsat et arbejde, som skal vurdere de barrierer, der i dag er for en smidig og effektiv arbejdsgang.

Indtil nu er der fra told- og skattevæsenets medarbejdere indkommet op imod 2.000 forslag til nedbrydning af barrierer. Forslagene vedrører bl.a. forenkling af arbejdsgange og rutiner, forbedring af edb-systemer etc. Samtlige forslag er nu blevet registreret og har været igennem en første vurdering, og de skal herefter drøftes nærmere.

I forhold til told- og skattevæsenets eksterne samarbejdspartnere vil bestræbelserne for en forbedret betjening af virksomhederne, øget retssikkerhed for borgerne samt et udvidet samarbejde med kommunerne blive fortsat og intensiveret.

Som et led i disse bestræbelser vil der i de kommende år blive lagt stor vægt på en omfattende blanketforenkling samt på en forbedring af virksomhedskontakten, dels ved sagsudlægning og dels ved en fortsat integration af skatte-, afgifts- og toldopgaver, specielt på opkrævnings- og kontrolområdet.

Sideløbende med disse tiltag skal told- og skattevæsenet fortsat levere en produktion af tilfredsstillende omfang og kvalitet.

Det gælder således, at

- ekspeditionsopgaverne skal løses på det fastlagte kvalitetsniveau,
- initiativopgaverne - det vil navnlig sige virksomhedskontakten og opkrævning og kontrol - skal prioriteres med øget vægt på service og forebyggelse,
- samarbejdet med kommunerne skal udvides inden for rammerne af kommuneaftalen og

ligningsplanen for indkomståret 1990 på en sådan måde, at der opnås den størst mulige udnyttelse af fælles ressourcer, samt at

- økonomistyringen i Skatteministeriet skal være sikker og resultere i den bedst mulige anvendelse af ressourcerne. Resultatmåling skal ske ved hjælp af et nyt informationssystem (REKS-systemet).

Alle de ovennævnte initiativer indgår i det kommende idégrundlag for told og skat, der beskriver organisationens hovedopgaver, krav til opgaveløsning og strategier til opfyldelse af de overordnede mål.

To af de vigtigste overordnede mål frem til 1995 er, at der skal gennemføres en maksimal integration og rationalisering af skatte-, afgifts- og toldopgaver samt en sammenhængende og serviceorienteret aktivitetsprofil, kombineret med fastholdelse af en troværdig kontrolindsats.

Moderniseringen af Skatteministeriet vil også omfatte Landsskatteretten og Klasselotteriet. Der er iværksat et moderniseringsarbejde i Landsskatteretten med henblik på en fortsat effektivisering af arbejdet og en yderligere nedbringelse af sagsbehandlingstiderne.

Med det sigte at sikre Klasselotteriet bedre udviklingsmuligheder vil regeringen fremsætte lovforslag om at omdanne Klasselotteriet til et statsligt aktieselskab.

## 4. Regelforenkling

### 4.1 Forenklingsarbejdets organisering og formål.

Allerede i 1987 blev der nedsat et *forenklingsudvalg*, der skulle forestå en systematisk gennemgang af skattelovgivningen med henblik på at kortlægge og tage initiativ til forenkling af vanskeligt forståelige og administrativt komplicerede skatteregler. I forenklingsudvalget sidder repræsentanter for de statslige og kommunale skatteforvaltninger. Samtidig blev der nedsat en *referencegruppe* til forenklingsudvalget, hvor de »eksterne« brugere af skattesystemet er repræsenteret, dvs. revisorer, advokater, pengeinstitutter og interesseorganisationer. Referencegruppen skal komme med ideer og oplæg til eventuelle projekter, der er egnede til regelforenkling.

Med indgåelse af kommuneaftalen af 23. maj 1989, jf. afsnit 2 ovenfor, skiftede forenklingsarbejdet i nogen grad karakter. Det blev således

## [Skatteministeren]

besluttet, at referencegruppen og forenkling-udvalget fremover skulle inddrages i arbejdet med udmøntningen af den del af kommuneaftalen, der vedrører besparelsen på 2.000 årsværk gennem regelforenkling på skatteområdet.

På denne baggrund blev der iværksat nye forenklingprojekter på områder, der skønnedes særligt ressourcekrævende for de kommunale og statslige skattemyndigheder. Endvidere blev det besluttet at videreføre de projekter, der beskæftigede sig med områder, hvor forenklingforslag forudsås at kunne medføre besparelser af en vis størrelse.

I henhold til kommuneaftalen sker fastlæggelsen af de administrative konsekvenser for kommunerne af gennemførte og realiserede afbureaukratiserings- og regelforenklingstiltag ved årlige forhandlinger mellem Skatteministeriet, Kommunernes Landsforening og Frederiksberg og Københavns Kommuner – de såkaldte DUT-forhandlinger.

#### 4.2 Gennemførte og realiserede forenklinger i 1989-90.

##### 4.2.1 Forenklingsspakke I.

I efteråret 1989 blev der fremsat 4 lovforslag, som blev lanceret under samlebetegnelsen forenklingsspakke I. Forenklingsspakken, der blev vedtaget af Folketinget i december 1989, var det første led i en systematisk forenkling og afbureaukratisering med henblik på at gøre skattelovgivningen mere overskuelig og dermed forbedre skatteydernes retssikkerhed og lette administrationen i de kommunale og statslige skatteforvaltninger.

Pakken indeholdt som nævnt 4 selvstændige love, der omhandlede følgende områder:

- a. Forenkling af lejeværdireglerne, som bl.a. medførte en væsentlig forenkling af lejeværdiberegningen for en- og tofamiliehuse i de situationer, hvor der er sket tilbygning eller nybygning.
- b. Forenkling af dispensationsbestemmelser m.v., hvorved praksis lovfæstedes i nogle af de dispensationsbestemmelser, der er baseret på en så fast praksis, at ansøgningsproceduren alene virker som et besværligt og overflødigt led. Desuden ophævedes en række dispensationsbestemmelser, som ikke eller kun i ringe grad har været anvendt i praksis.

- c. Fælles retningslinier for eftergivelse og hændelse på hele Skatteministeriets område. Reglerne bygger på konkurslovens regler om gældssanering og sikrer, at told- og skattevæsenets praksis kan tilpasses skifteretternes praksis.

- d. Afskaffelse af godkendelsesproceduren vedrørende sociale fonde. En tilsvarende godkendelse foretages fra 1. januar 1985 af fondsmyndighederne, og loven bevirke, at den overflødige skattemæssige godkendelsesprocedure nu er fjernet.

Under ét medførte forenklingsspakken med virkning fra 1990 mærkbare administrative lettelse i både de statslige og især de kommunale skatteforvaltninger.

##### 4.2.2 Anpartsindgrebet.

Folketinget vedtog i juni 1989 et lovforslag, hvorefter indkomst fra anpartsvirksomheder, der anskaffes efter den 12. maj 1989, bliver beskattet som kapitalindkomst. Lovændringen havde baggrund i en aftale mellem den daværende KVR-regering og Socialdemokratiet om at fjerne de skattemæssige fordele ved investering i anpartar.

Administrativt bevirkede indgrebet med virkning fra 1990 betydelige lettelse for først og fremmest de kommunale skattemyndigheder. Dette skyldes bl.a. indførelsen af et fælles skatteregnskab for hovedparten af anpartshaverne.

##### 4.2.3 Ophævelse af forbrugsrenteafgiften.

Som et led i finanslovsforliget for 1990 vedtog Folketinget i december 1989 at ophæve forbrugsrenteafgiften fra og med 1988.

Hermed bortfaldt et kompliceret og vanskeligt administrerbart regelsæt, hvilket betød administrative lettelse for såvel skattemyndighederne, pengeinstitutter og finansieringsselskaber m.fl. som de berørte skatteydere.

#### 4.3 Status over opnåede personalebesparelser i 1990.

##### 4.3.1 Staten.

Som nævnt i afsnit 3.2 indgik den daværende KVR-regering den 4. april 1990 en aftale med Fremskridtspartiet og Kristeligt Folkeparti om reduktion af personalestyrken i Skatteministeriet med 1.450 årsværk i perioden fra primo 1988 til ultimo 1993.

**[Skatteministeren]**

Heraf hidrører 450 årsværk fra den statslige del af det samlede besparelseskra­v på 2.000 årsværk som følge af regelforenkling. Besparelsen på de 450 årsværk er forlods indregnet i Skatteministeriets budgetrammer til og med 1993.

**4.3.2 Kommunerne.**

DUT-forhandlingerne om gennemførte afbureaukratiserings- og regelforenklingsinitiativer i 1989 førte den 1. juni 1990 til, at Skatteministeriet, Kommunernes Landsforening og Københavns og Frederiksberg Kommuner indgik aftale om bloktilskudsreduktioner svarende til 125 årsværk.

**4.4 Gennemførte, men ikke realiserede forenklinger.**

Ud over de udmøntede besparelser ved de ovenfor nævnte regelforenklingsinitiativer er der gennemført en række yderligere regelforenklingstiltag, som først får virkning for et senere tidspunkt end 1990. Opgørelsen af de administrative virkninger for kommunerne vil derfor først blive fastlagt i forbindelse med de kommende års DUT-forhandlinger. Blandt regelforenklingsinitiativerne kan nævnes:

- a. Ligningsrådet har besluttet at ophæve en række standardfradrag for øvrige lønmodtagerudgifter.
- b. Ophævelse af fradragsret for udgifter til formueadministration, hvorefter udgifter til depotgebyrer, boksleje, kontooversigter samt rådgivning og administration vedrørende værdipapirer og bankindeståender ikke længere er fradragsberettigede.
- c. Ophævelse af selskabers adgang til at henlægge til investeringsfonde.
- d. Skattestyrelsesloven. Nedsættelse af 5-årsfristen for indbringelse af skattesager for domstolene og for revisionsmæssige forhø­jelser af skatteansættelser fra 5 til 3 år. 3-årsfristen finder tilsvarende anvendelse i forbindelse med administrativ genoptagelse af tidligere års skatteansættelser m.v.

**4.5 Aktuelle og umiddelbart forestående forenklingstiltag.****4.5.1 Lovforslag om indberetning af fagfor­eningskontingenter og a-kasse-bidrag.**

Regeringen fremsatte den 30. januar 1991 lovforslag om indberetningspligt for faglige foreninger og arbejdsløhedskasser.

Forslaget vil medføre mærkbare administrative lettelser for de berørte skatteydere og de kommunale og statslige skattemyndigheder, bl.a. som følge af, at fradraget for samtlige berørte ca. 2,4 millioner skatteydere vil kunne medtages som et fortrykt beløb på selvangivelsen. Herudover vil de ca. 400.000 personer, der alene fratrækker udgifter til faglige kontingenter og a-kasse-bidrag, ydermere kunne undlade at indsende oplysningskort eller fortrykt selvangivelse til skattemyndighederne.

For kommunernes vedkommende vil den præcise opgørelse og udmøntning af forslagens administrative konsekvenser blive fastlagt ved de årlige DUT-forhandlinger.

**4.5.2 Den justerede skattepakke.**

Regeringen fremsatte den 27. december 1990 en række lovforslag om skatte- og afgiftsomlægninger m.v.

Heriblandt er det i forenklingssammenhæng navnlig lovforslaget om *ophævelse af dobbeltbeskatningen af aktieudbytter*, der er af interesse.

Således vil de ressourcer, der anvendes i de kommunale skatteforvaltninger i forbindelse med administrationen af den nuværende skattegodtgørelsesordning, blive frigjort. Endvidere vil den datamængde, der skal behandles i kommunerne, blive reduceret som følge af, at hovedparten af aktieudbyttet ikke skal selvangives.

Derudover indebærer de foreslåede *ændringer af afskrivningsloven* en forenkling for de kommunale skatteforvaltninger. Ophævelsen af indekseringsreglerne og af 5%-reglen vil lette arbejdet i kommunerne, idet det ikke længere er nødvendigt at kontrollere, at indekseringen er foretaget korrekt. Ligeledes lettes kontrollen af avanceopgørelsen og opgørelsen af gevundne afskrivninger.

Den præcise opgørelse og fastlæggelse af de kommunale besparelser ved disse forslag vil blive fastlagt i forbindelse med DUT-forhandlingerne mellem Skatteministeriet og kommunerne.

**4.5.3 Forenklingsspakke II.**

Følgende områder har i et tilsvarende antal projektgrupper, nedsat af forenklingssudvalget, været genstand for analyser i forenklingssøj­med:

**1. Lønmodtagerligning**

**[Skatteministeren]**

2. Erhvervslicensing
3. Genoptagelse af ældre skattesager
4. Dispensationsbestemmelser
5. Skatteberegning
6. Virksomhedsskatteordningen
7. Fondsbeskatning

Projektgrupperne har i løbet af foråret og sommeren 1990 færdiggjort deres arbejde, og resultaterne foreligger i form af omfattende rapporter m.v.

Den overordnede ledetråd for projektgruppernes overvejelser har været at undersøge problemstillinger og metoder til en løsning heraf, som vil indebære en så høj grad af forenkling som muligt i den statslige og kommunale skatteadministrations anvendelse af personelle og maskinelle ressourcer.

Projektgruppernes forslag blev i sommeren 1990 sammenskrevet i et foreløbigt oplæg til debat om en forenklingsspakke II, der den 28. august 1990 blev sendt til Folketingets Skatteudvalg (1989-90 alm. del - bilag 295).

For så vidt angår det videre arbejde med forenklingsspakke II er der ikke truffet politisk beslutning om, hvilke initiativer der skal tages. Sådanne initiativer vil selvsagt skulle afstemmes med, at de nødvendige fordelingsmæssige, økonomiske og politiske forudsætninger foreligger, før forenklingforslagene kan fremsættes som lovforslag.

#### 4.5.4 Sanering af administrative forskrifter på Skatteministeriets område.

Skatteministeriet har iværksat en systematisk gennemgang af den administrative forskriftsmasse, dvs. bekendtgørelser og cirkulærer m.v., på hele ministerområdet med henblik på en sanering og begrænsning heraf.

Målet med regelsaneringen er, at

- mængden af administrative forskrifter reduceres og
- ændrings- og stigningstakten nedsættes.

Regelsaneringen gennemføres efter følgende retningslinier:

- a. Der er foretaget en foreløbig gennemgang af og udarbejdet en oversigt over samtlige eksisterende administrative forskrifter udstedt af henholdsvis departementet og Told- og Skattestyrelsen. De enkelte forskriftstyper er opdelt på:
  1. Forskrifter, der kan ophæves umiddelbart.

2. Forskrifter, der kan sammenskrives m.v.
3. Forskrifter, der skal opretholdes i deres eksisterende form.

- b. Overflødige forskrifter ophæves snarest.
- c. Der er etableret centrale overvågningsenheder i departementet og Told- og Skattestyrelsen, der i et nært samarbejde skal udarbejde retningslinier og sikre, at den eksisterende og fremtidige forskriftsmasse begrænses, koordineres og struktureres.
- d. Den resterende forskriftsmasse vurderes nøje med henblik på sammenskrivninger og hel eller delvis ophævelse, uden at ministeriets informationsforpligtelse og servicefunktioner tilsidesættes. På baggrund heraf gennemføres relevante sammenskrivninger m.v.
- e. Der er etableret et måleapparat pr. 1. januar 1991, hvoraf bl.a. fremgår antallet af til dato udstedte og ophævede forskrifter og antallet af foreslåede ophævelser af administrative forskrifter. Forskrifterne fordeles endvidere efter en række kriterier, derunder lov-/emneområde og udstedende enhed.
- f. Skatteministeriet udgiver årligt en komplet fortegnelse over gældende aktuelle love, bekendtgørelser og cirkulærer m.v. samt en fortegnelse over forskrifter, der i årets løb er ophævet eller erstattet med nyere.

Den foreløbige gennemgang og vurdering af den samlede forskriftsmasse viser bl.a., at omkring 60 bekendtgørelser umiddelbart kan ophæves. Tilsvarende vil ca. 350 cirkulærer m.v. umiddelbart kunne ophæves som forældede eller overflødiggjorte.

I det videre regelsaneringsarbejde vil det indgå som et væsentligt hensyn, at forskrifterne skal udformes brugervenligt og serviceorienteret, samt at der under alle omstændigheder skal ske en forsvarlig opfølgende orientering og vejledning i forbindelse med (ny) lovgivning. Dette ændrer dog ikke ved, at der vil kunne opnås en yderligere reduktion af forskriftsmængden dels gennem systematiske sammenskrivninger af de resterende bekendtgørelser og cirkulærer m.v., dels gennem de herved muliggjorte hele eller delvise ophævelser af en række overflødiggjorte forskrifter.

Som et led i forenklingen af de administrative forskrifter er der gennemført en sanering af Told- og Skattestyrelsens blanketter. Foreløbig er cirka halvdelen af de oprindelig 2.393 interne og eksterne blanketter afskaffet. Arbejdet med saneringen af blanketpakken fortsætter.

[Skatteministeren]

### 5. Afslutning

Personaletallene for den statslige skatte- og afgiftsadministration og de kommunale skatteforvaltninger viser, at både staten og kommunerne er nået meget langt i gennemførelsen af den fusions- og rationaliseringsproces, som er planlagt på skatte- og afgiftsområdet.

Allerede på nuværende tidspunkt er 1.000 årsværk af de aftalte personalereduktioner på i alt 1.450 årsværk som følge af strukturændringer og regelforenklinger i staten udmøntet.

Kommunerne følger også godt med, hvad angår personalebesparelser som følge af strukturændringer, idet hovedparten af kommunernes personalenedgang på 1.300 årsværk kan henføres til afbureaukratiseringstiltagene. Bestræbelserne for yderligere at effektivisere og rationalisere skatte- og afgiftsadministrationen vil blive fastholdt og styrket i de kommende år.

### Meddelelser fra formanden:

#### Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

#### *Erhvervsudvalget (9/4 91):*

Udtræder: Ole Vagn Christensen (S)

Nyt medl.: Tove Lindbo Larsen (S)

Udtræder: Tommy Dinesen (SF)

Nyt medl.: Birthe Hansen (SF).

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 10. april 1991, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 17.40

---